

Budapest.

5. szám.

1896. február 1.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona s

A HAZAI TANÍTÓK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

XXXI. ÉVFOLYAM.

FELELŐS SZERKESZTŐ

Kónesek Lajos.

KIADÓ:

„MINERVA“-nyomda.

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz (lakik: Budapest, I. ker., Csaba-utca 2. szám I. em.) intézendők.

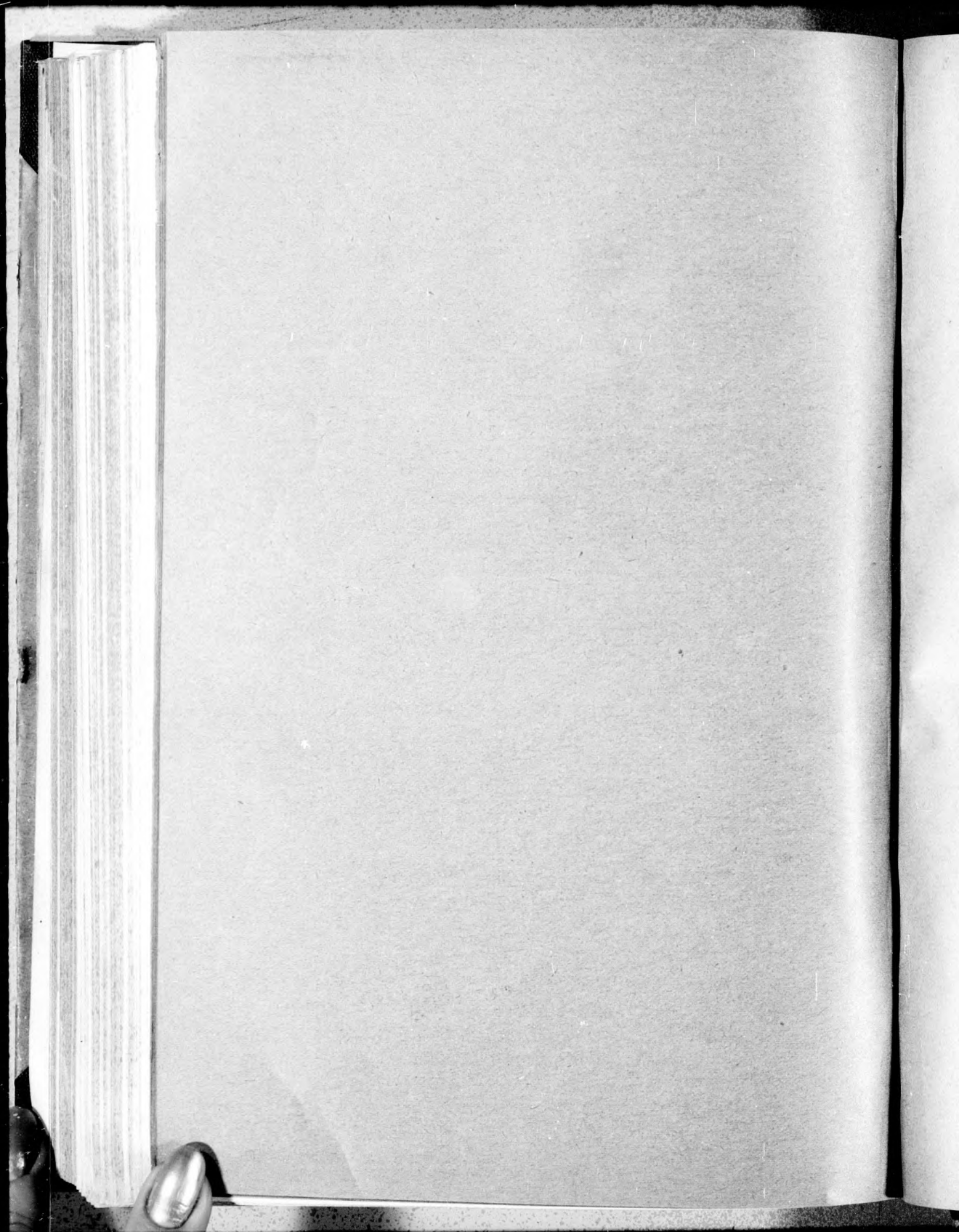
Tagsági díjak **Cservenka Ferencz**, egyes. pénztároshoz (lakik: Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utca 27. szám) küldendők.

Az egyesületi tagok részéről érkező reklamációkat és egyéb tudakozásokat **Hajós Mihály** titkár (Budapest, I., Attila-utcai el. iskola) intézi el.

Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz: „Minerva“ kő- és könyvnyomda-intézethez (Budapest, V., Sas-utca 29. sz. alá) küldendők.

BUDAPEST, 1896.

„MINERVA“ kő- és könyvnyomda-intézet nyomása

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: KONCSEK LAJOS.

Laptulajdonos:	Kiadó:
A „Népnevelők Budapesti Egyesülete.”	„MINERVA”-nyomda, V., Sas-utca 29.
Megjelenik e lap minden szombaton.	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőtől:
Előfizetési ára:	Budapest, I., Csaba-utca 2. sz. l. em.
Egész évre 4 frt	előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz:
Fél évre 2 „	„MINERVA” kö- és könyvnyomda-intézethez:
Negyed évre 1 „	(V., Sas-utca 29. sz. alá) küldendők.
Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronként 10 kerral számítatnak.	
— Kéziratok nem küldetnek vissza. —	

TARTALOM: Országos bizottság, vagy szövetség? Lakits Vendel. — Az iskolai tanulók szellemi megterheléséről. (Folyt.) Sretvizer Lajos. — Br. Eötvös József emlékezete. Hajós Mihály. — Tárca. Pestalozzi J. H. születésének 150. évfordulóján. (Folyt.) Kurz S. — A szaktanítás a f. el. népiskoláiban. (Vége.) Hajós M. — A népiskolai énektanítás a nemzeti nevelés szolgálatában. (Folyt.) Erődi Ernő. — Tanítók a miniszternél. H. — Vegyesek. — Szerk. üzenetek.

Országos bizottság, vagy szövetség?*)

A „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága” mult évi július havában Aradon tartott nagygyűlésén elhatározta, hogy alapszabályait módosítani fogja s az erre vonatkozó javaslat elkészítésével az igazgatótanácsot bízta meg. Ep azért idején valónak látom felvetni a kérdést: a tanítóknak országos bizottsága legyen-e, vagy a tanítóegyesületeknek országos szövetsége? Előre kijelentem, hogy én a hazai népoktatásügy felendülését, a tanítók tömörülését és érdekeik előbbrevitelét inkább a „szövetség” megalkotásától remélem és várom. Az a hitem és meggyőződésem, hogy ha 1878-ban nem tiltotta volna be a hatalom parancsoló szava az idejlegesen már meg is alakult tanító-egyesületek szövetségét, Magyarország tanítósa ma már egy test s egy lélek volna. Az a lelkesedés, a mi akkor volt a tanítóknak és tanítóegyesületekben csodás eredményeket biztosított volna nemcsak a népoktatásügy fejlesztésére, de a tanítósa erkölcsi és anyagi állásának emelésére nézve is.

Mi volt a „szövetség” célja? A nemzeti tanügy önállósítása, a helyes tanügyi szervezés s a hazai tanügyi közvélemény megteremtése. Ezért határozta el 1878-ban a III. egyetemes tanítógyűlés a tanítóegyesületek országos szövetségének megalakítását. Meg is alakítottuk; de az akkori közoktatásügyi kormány — rossz tanácsadókkal lévén körülvéve — egy tollvonással megsemmisítette és működésének beszüntetését elrendelte. Nagy része volt ebben a hivatalos Néptanítók Lapjának is, mely a tanítók törekvéseinek és a népoktatásügy szabadabb fejlődésének valóságos kerékkötője volt.

*) Felkérjük a hazai tanügyi lapokat, hogy e nagyfontosságú és közérdeklű cikket átvenni, s a kérdés fölött való eszmecserének tért nyitni sziveskedjenek. Szerk.

Kormány és hivatalos lapja az országos képviselői tanítógyűlést erőszakolták a tanítóságra és el akarták evvel hitetni, hogy ez a parancs-szóra működő gép fogja helyettesíteni a tanítók szövetségét. Felelték, hogy szabad vélemény nyilvánítása nélkül közérdekű, hasznos eszmék nem születnek, ha születnek is, nem igen terjednek.

Két ilyen hivatalos gyűlés rendeztetett 60 ezer frt költséggel és igen csekély eredménnyel. Megbukott. Nem azért, mert képviselői alapon rendezték, hanem azért, mivel rossz volt a szervezete és zsarnok volt a gyűlések vezetője.

Ha a III. egyetemes tanítógyűlés végrehajtó-bizottsága nem gondoskodott volna 1890-ig a hazafias szellemek a tanítók közt való ápolásáról, az összetartozandóság fejlesztéséről s nem törekedett volna arra, hogy a hazai tanítóegyesületek a népoktatásügy legfontosabb kérdéseit komoly tanulmány tárgyává tegyék: ma még olyan egyetértés sem volna közöttünk, mint a milyen van, s népoktatásügyünk sem állana a haladásnak azon a fokán, a melyre ez alatt emelkedett.

De valamint a végrehajtó-bizottság, úgy az országos-bizottság sem tudta eddig a hazai tanítóságban a kartársi szeretet érzetét és a közügyek iránt való melegebb érdeklődést olyan mértékben felkelteni, mint a milyen mértékben meg kellene lenni ezeknek minden néptanítóban, hogy egyetértő erővel, komoly elhatározással nagy és maradandó becsű alkotásokat mutathatnánk fel.

Arra kell tehát törekednünk, hogy erősebb alapon szervezkedjék a hazai tanítóság. Egyesítsünk minden erőt, hogy hazafias szellemtől áthatott, tanulni szerető, tenni és hatni akaró egy nagy testület alakuljon, hogy a mit komoly tanulmány, érett megfontolás és minden oldalú megvitatás után a nemzeti népnevelésügy fejlesztése és a közös érdekében határozunk, azt az illetékes körök észrevegyék, meghallgassák és annak a lehetőség határai között, érvényt is szerezzenek.

Erre irányult a végrehajtó-bizottság és a tanítók orsz. bizottságának a törekvése is. E két bizottság munkásságának eredménye, ha nem elégitette is ki minden vágyainkat, mégis sok tekintetben meg lehetünk azzal elégedve. Hogy többet reméltünk és vártunk, az kétségtelen, de az erők szétforgácsolása, főképp pedig a felekezeti tanítók különválása miatt, az elért sikernél többre alig számíthattunk.

Azt, hogy a felekezeti tanítóknak külön egyesületeik is vannak, én nem helytelenítem, mert tudom, hogy vannak külön érdekeik is; de nem látom be, miért nem egyesülhetne Magyarország minden tanítója felekezet- és nemzetiségre való tekintet nélkül, egy közös testületben — szerintem a hazai tanítóegyesületek országos szövetségében. — mely a mindnyájunkat közösen érdeklő nemzeti népnevelésügy előmozdítása, a hazafias érzés és tanítói közszellem ápolása, a tanítók erkölcsi és anyagi érdekeinek fejlesztése érdekében munkálkodnék.

Indítványozom azért, hogy mielőtt a „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága“ alapszabályainak revideálásához fogna az igazgatótanács, mondjon véleményt a fölött, vajjon kívánatos volna-e a tanítók országos bizottsága helyébe a „Magyarországi Tanító-egyletek Országos Szövetségé“-t megalkotni? Ha ily értelemben határozná az igazgatótanács, készítse el a „szövetség“ alapszabályait s mutassa azt be a

husvétkor tartandó közgyűlésnek, ez pedig, a hazai tanító-egyesületek erre vonatkozó véleményének meghallgatása után, tűzze ki a II. egyetemes és országos tanügyi kongresszussal kapcsolatban ez évi julius első felében tartandó V. egyetemes tanitógyűlés napirendjére.

Lakits Vendel.

Az iskolai tanulók szellemi megterheléséről.

— A paedagógiai szakosztálynak 1895. december 17-iki tárgysorozatából. —

Nagy igazságot hirdet bold. Felméry Lajos egyet. tanár. midőn azt vallja, hogy a régi fajta pedans dogmatizmus ma meglátszik főképen a legfinomabb természetű lelki működések gyötrelmein. Hiszen alig van valami, a mi — ugymond — a vallásos érzet létezését jobban bizonyítja, mint az a tapasztalati tény, hogy a vallástani elvontságokat a zsenge lélekbe fölcseréző és gyötrő tanításmód ellenére sok száz esztendőök multán is megmarad a gyermeki szívnek Istenhez való vágyakozása.

Noha tudom, hogy egyik-másik helyen megneheztelnek a szókimondásért, de én ezzel nem törődöm, mikor oly fontos és nagy közérdekről van szó s kimondom most is, a mit nem első ízben teszek, hogy az az el. iskolai vallás- és erkölcsoktatás megérdemelné a leggondosabb, a leggyengédebb ápolást. Hiszen a vallásnak nemcsak az egyén, nemcsak a család, hanem az államok s az egész emberiség életében kimagasló szerep jutott osztályrészül. A vallás tiszta, csaknem elérhetetlen erkölcsre oktat, felemeli a lelket s áldást hint maga körül. A hit forrása az élet nehéz küzdelmei között az erőnek és kitartásnak, a szenvedések, a nélkülözések között a békességes türésnek; a családok közt az enyhülésnek és vigasztalásnak s az örömök közepe az igazi boldogságnak! Ilyen megbecsülhetlen nagy kincset a legavatottabb módon kellene kezelni már a legalsó fokú iskolában is, sőt itt még annál is inkább, mert a helyes alapvetéstől függ minden. A paedagógia kívánalmai még kevés figyelemben részesülnek a teológusok részéről.

Ismétlem, hogy az el. népiskola tanítási tárgyainak ez az elseje az eddiginél általában körültekintőbb s a tárgy nagyfontosságához mért megfelelőbb elbánást érdemelne. A hogy e tárgyat az el. népiskolában tanítják, ahhoz sok szó fér, úgy a mennyiség, mint a minőség és a módszeres feldolgozás tekintetében egyaránt, hogy a szellemi megterhelés elkerültesse. Örvendetes jelenség, hogy „a k a t h. n é p i s k o l á k t a n t e r v é n e k r e v i d e á l t t e r v e z e t e” az el. iskolai hitoktatásra nézve is helyes irányú javaslattal lép föl, ámde, hogy az illetékes intéző körök elfogadják-e majd a szakismerő tanférfiak ide vonatkozó tanácsait, az még nagy kérdés. Igaz, hogy a rátermett jó hitoktató szakavatott munkásságával könnyíthet a tanuló dolgán, de ez sem cselekedhet mindenben a jobb belátása és meggyőződése szerint, s ezért első sorban is könyörtelenül ki kellene küszöbölni az illetékes felekezeti tényezőknek a vallásoktatás anyagából mindazokat a részeket, a melyek bölcselkedő természetűek, mert a gyermek teljesen képtelen még a bölcselkedésre. S minthogy pedig a káté nagyobb része bölcselkedésre szorúl, mert ez már a vallás filozófiája: ennél fogva a 6—10 éves gyermeknek épenséggel nem való ez a könyv s mint a szellemi megterhelés egyik okozója, mellőzendő volna e fokon.

Ugyanezt állíthatjuk a nyelvtan egy nagy részéről, a mely már az el. népiskolába is bevitetett. A nyelvtan, mint a nyelvnek tudománya, mint a nyelvnek filozófiája, szintén nem való a 6—10 éves gyermeknek agynak.

Nagyon helyesek tehát Péterfy Sándornak a fent megemlített cikkében közölt ama nézetei, melyek az el. népiskolai nyelvtanításra vonatkoznak s melyben erősen kárhoztatja, hogy a fővárosi hatóság által megválasztott és minden egyes f. közs. iskolában kötelezőleg bevezetett nyelvtani kézikönyv nyomán kénytelen a tanító a magyar nyelvtani oktatást vezetni. — Miután elsorolta volna a 3. és aztán a 4. osztály nyelvtani anyagát, a melynek a felsorolását mellőzöm, mint-hogy az úgy is ismeretes a szakember előtt, azt a kérdést veti föl, „vajjon megegyezik-e ily terjedelemben betartott nyelvtani oktatás a közoktatásügyi miniszterium által az 1877. évben kibocsátott rendelettel s helyeselhető-e az, hogy az el. népiskola 8—10 éves gyermekekkel mindazt meg akarja értetni a nyelvtanból, a mit a középiskola két első évfolyamában is csak nehezen értenek meg?“

Sajnos, csakugyan így van ez a dolog. Az sem tagadható azonban, hogy a nyelvtani könyvek szerzői bizonyos kényszer hatása alatt állnak s nem követhetik egészen szabadon teljes meggyőződésüket a nyelvtani anyag minőségének és mennyiségének a fölvetelénél, mert habár kelletlenül, de bizonyos tekintetben majdnem kénytelenek nagyobb részben fölvenni könyvükbe azt az anyagot, a melyet a miniszterium által kiadott és az ország minden vidékén elterjedt iskolai nyelvtan magában foglal. A míg a miniszterium által kiadott nyelvtan oly helytelen példadással jár elől az anyag megválasztásában s a míg a legilletékesebb helyről határozott és világos utasítást nem nyernek az iskolai nyelvtanok írói az anyag minőségére és mennyiségére nézve, addig ebben a részben a kívánatos helyesebb irány követése alig remélhető. Egyelőre meg kell azzal a haladással is elégednünk, a melylyel az újabban engedélyezett nyelvkönyvek egyike-másika méltán dicsekedhet, hogy t. i. a sz. á. r. a z nyelvtani anyagnak v o n z ó m ó d o n keresztül vitt tárgyalása által némileg megkönnyítette és megkedveltette a nyelvtan tanulását s hogy a fogalmazási gyakorlatoknak tágabb tért nyújt. Az az elv, mely a kis tanulót a nyelvtan segítségével akarja a gondolkodásban gyakorolni, hogy „a népet a szellemi művelődés magasabb fokára emelje“ — mint ezt az elvnek főképviselei Becker és Wurst e század első felében apostoli buzgalmukban hirdették — a legtekintélyesebb paedagogusok helytelenítését vonta magára s most már a gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező tanítók egyetértőleg vallják, hogy a nyelvtanításban a grammatizálást az el. iskolásoknál a legesekélyebb minimumra kell csökkenteni s csak is annyit volna szabad e fokon a grammatikai természetű dolgokból fölvenni, a mennyi a helyesírás öntudatos megtanulásához okvetlenül szükséges.

(Folyt. következik.)

Sretvizer Lajos.

Eötvös József br. emlékezetére.

Huszonegy esztendeje lesz holnap annak, hogy lezárta örökre szeméit az a férfiú, ki a mily kitünő paedagogus, ép oly kiváló kulturpolitikus volt, a mily kimagasló költő, s mély gondolkozású bölcse, ép oly hivatott, igaz tanítója volt a tanítóknak.

A tisztelet, a hála fordítja a magyar tanítóóság szívé, lelkét s a kifejezést minden nagyobb tettében azon ember felé, ki megalkotta az 1868. törvényezikket.

Huszonnég év eltelte után a tanítóóság még fokozottabb tisztelettel emlékezik meg arról a nagy emberről, ki a nevelésügyet mindennél jobban szerette. És tisztelettel, szeretettel emlékezik reá széles e hazában minden igaz hazafi.

Megadta neki az ég eszméinek győzedelmét, megadta a mit kért: „Egyet kérek tőled, mindenható! hogy ha távozom, a szeretet meleg tekintete kövessen utamon, és hogy ha lakomba visszatérek, mint most, ugy mindig a szeretet kedves nyomait találjam!”

Eltávozott s szeretet kíséri emlékében!

Mikor lapozgatom a tanítók e félistenének „Gondolatait,” meg-megállok egy-egy rövid, odavetett mondatánál s el-elgondolkozom hosszú-hosszú ideig arról, hogy mily végtelen sokat mond ő egyetlen, rövid gondolatban, s nem találtam benne egyetlen-egy „olyan gondolatot sem, melynek szíve ellent mondana.”

S ha olvasgatom azokat a gondolatokat, melyeket a paedagógus Eötvös irt, azt látom, hogy azokat az eszméket, melyekért mi most harczolunk, már ő régen s nálunknál érthetőbben fejtette ki rövid gondolatában. „Előbb az a panasz emeltetett — ugymond — a létező nevelési rendszer ellen, hogy a gyermekek nem tanulnak eleget, jelenleg épen az ellenkezőt mondhatjuk s gyermekeink többet tanulnak, mint a mennyit felfogni bírnak. Az eredmény ugyanaz marad, s az, ki húsz mázsa aranyat ad valakinek, de azon feltétel alatt, hogy azt maga vigye el vállain, valóban nem érdemel több köszönetet, mint ha neki semmit sem adott volna.”

Most tudós psychologusok hosszan, alaposan, jeles paedagógusok kimerítőleg foglalkoznak épen ezzel a túlterheléssel s ime ezt a kérdést Eötvös vetette fel már negyed század előtt. Határozottan a tananyag revízióját sürgeti akkor, mikor így elmélkedik:

„Miért nem szorítjuk az oktatást azokra, kiknek a növendék az életben hasznát veheti, minden tudományunk quintessenciáját tanítva, s mellözve azt, mi ugyis csak arra való, hogy később elfelejtsük?”

Ki ne ismerné el, hogy Eötvösnek némely gondolata valódi gyöngye a paedagógiának, mely fényével világítani fog a késő utódoknak is? Bár vésné minden tanító lelkébe ezeket a szavakat: „Ha a gyermekben egyes hajlamokat veszünk észre, melyek a többiek fölött túlnyomóak s azért veszélyesekké válhatnak, a nevelésnek feladata nem az, hogy e hajlamokat gyöngítsük, hanem az, hogy helyesen irányozzuk; mert hisz ép e hajlamok alkotják jellemének alapját.” S bár szívlelnék meg a gyermekneveléssel foglalkozók a nagy oktatónak ama tanácsát is, melyet így fejez ki: „Nevelésünk legnagyobb hibája az, hogy csak az észbeli tehetségek fejlesztésén fáradoz s az akarat szilárdításával nem foglalkozik.”

A nagy paedagógus nyilatkozik meg Eötvösben akkor is, mikor ezeket mondja: „Oktatásunk egyik főhibája, hogy a tanító tanítványait nem hívja fel tevékenységre.” „Félig sem oly fontos az, mit tanítunk gyermekeinknek, mint az, hogy tanítjuk.”

S megnyilatkozik Eötvös, a kulturpolitikus, mikor így szól: „Az egyetlen mód, melylyel a a nép erkölcsi nevelésére hatni lehet, a nép

oktatásában keresendő.“ „Az oktatási szabadság a gazdagokra nézve létezik, az egyházfelekezeteknek s társulatoknak engedett kör azt kiterjeszti a szegényekre is.“ „Az absolutizmus legnagyobb támogatói sem vonják kétségbe, hogy épen a nevelés terén az alkotmányosság nagyobb eredményeket mutathat fel, sőt hogy az eredmények növekednek a szabadság fokával, melyet az alkotmányosság nyújt.“

Sokat idézhetnék még a nagy férfiú remek gondolataiból, — nagyon sokat, de ennyi is elég talán arra, hogy ez emlékezetes évfordulón az ő dicső szellemét visszaidézzem azok körébe, kik az ő bölcs oktatása nyomdokain egyengetik az útját a felvilágosodás elterjedésének, kegyeletes hálával adózván mindig az ő nagy és soha el nem muló emlékének. S ha századok múlva, tekintenek majd vissza késő utódaink E ö t v ö s József-re, akkor is áldani s tisztelni, fogják emlékét változatlanul.

Nagy nevét megörökítette a magyar tanítótság az „Eötvös-alap“ban, de nem csak neve, — emlíkezete sem vesz ki a magyar tanítók szívéből soha, „mig az ezüst Dunának tükörén egy honfiszem pihen!“

Hajós Mihály.

T Á R C Z A.

Pestalozzi J. H. születésének 150. évfordulóján.

Németországban való jártában, a mikor t. i. hugát ment meglátogatni, igen fontos személyes ismeretségeket kötött, így Herderrel, Wielanddal s másokkal.

Hire olyannyira elterjedt, hogy az osztrák pénzügyi miniszter, gróf Zinzendorf alkudozásokba bocsátkozott vele. Ausztriába akarván őt vinni; sőt Lipót toscanai nagyherczeggel, a későbbi magyar királylyal levelezésben állott, későbbben Yverdunban igen gyakran jelentkeztek nála nagyon előkelő vendégek az intézet meglátogatása céljából. A hollandi király személyesen meglátogatta őt, s az orosz czár összes művei kiadására 5000 rubelt ajándékozott neki. Igen megható jelenet játszódott le akkor, mikor III. Frigyes porosz király Svájcba, Neuchatelbe jött. Pestalozzi akkor igen beteg volt s mégis kényszerítette egyik volt tanítványát és barátját, Ramsauert, hogy a királyhoz kísérje őt, mert meg akarja neki köszönni a népnevelés körül kifejtett buzgalmát, s azt, hogy annyi gyereket küldött Yverdunba. Odautazás közben többször elájult, úgy, hogy egy ízben egy közellévő házba kellett őt vinni. Ramsauer most visszatérésre kérte, de ő nem tágitott. „Hallgass erről. — mondá — látnom kell a királyt, ha bele is halok. Ha a király előtti megjelenésem következtében csak egyetlen egy gyermek nyer jobb oktatást Poroszországban, dűsan meg leszek jutalmazva!“ — Ez ám az önzetlen emberszeretet! —

Hazánkból is igen sokan jártak Pestalozzinál; azt hiszem, kétségen kívüli, hogy Várady-Szabó János hazánkfia, kit báró Vay az új tanmód tanulmányozása végett Pestalozzihoz kiküldött tanítványa volt. Hogy herczeg Eszterházy Pál Pestalozzival levelezett, sok oldalról állítatik.

Ezen kívül irt P. még sokat ez időben, a mi bennünket, tanítókat,

különösen érdekel. A következő 1797-ben megjelent egy könyve e czim alatt: „ABC-és könyvemhez, vagy létem kezdetéhez való ábrák.“ Mi Pestalozzit különösen most, ez időszakban nagyon nyugtalanította, sőt majdnem idegessé tevő, volt a francia háboru; ettől várta ő a svájci népnek felszabadulását, de könnyen hívő lelke nagyon csalódott. Ha politikai pályára lépett volna, most igen könnyen jó állásra tehetett volna szert, de más minőségben kívánt hazájának használni, mondván:

„Iskolamester akarok lenni!“

1798. végén Stanzban találjuk P—t, hová őt a kormány meghívta. 80 ifjú rövid idő alatt együtt volt, 29 fiú és 16 leány 5—15 éves korban levők. A katonáknak azonban nemsokára szükségük volt az épületre, s ime 1799. közepén P. ismét kezébe vehette a vándorbotot. Különös, hogy katonáék oly nagy előszeretettel kedvelik az iskolának szánt dolgokat. amott az épületre volt szükség, minálunk meg a millők kellének évről-évre, puskákra, ágyukra, füstnélküli puskaporra sat.

Mostantól fogva P—t Burgdorfbán látjuk, még pedig első stádiumában mint a kisdetek oktatóját; későbbben, mint egy új állami nevelőintézet vezetőjét, hová őt Stapfer, a derék oktatásügyi minister állította. Itt írta P. methodikai könyveit, nevezetesen ránk, tanítókra nézve legnemesebb könyvét: „Hogyan tanítja Gertrud az ő gyermekeit?“ Riedel Károly ezen könyvhöz írt előszavában a nevelés- és oktatás valóságos evangyeliomának nevezi ezt.

Ezen munkájából hadd következzenek most ama tanítási főelvek, melyeket abból neves paedagogusok kiszemeltek. Riedel Károly, iskolatanácsos s a troppai áll. tanítóképzőintézet volt igazgatójának művében erre vonatkozólag a következő 24 pontot találtam s fordítottam le magyarra:

1. A nevelés és oktatás természetes alapon végzendő; ebből a tanításra vonatkozólag az következik, hogy ez, a gyermek természetes fejlődésének csak támogatója legyen.

2. A meghatározott érzéki szemléltetés, valamint az ebből szerzett benső tapasztalat minden oktatásnak alapöve.

3. A gyermeknek szüksége van a tárgyak helyes szemléltetéséhez. öntudatos pszichologiai vezetése.

4. Szemléltetéshez való képességet már az iskoláztatás előtt kell fölébreszteni, ápolni és erősíteni.

5. A gyermek természetes szabadságát lassan, de fokozatosan kell az iskolai élet rendszeres szabályaihoz szoktatni.

6. A beszéd- és értelemgyakorlatok a tulajdonképeni tanítást előzik meg, különösen az olvasás és nyelvtani oktatást.

7. Az anya a gyermeknek oktató mestere.

8. A tanításnak alapeszközei: a hang, az alak és a szám.

9. A szemléltetési eszközök a gyermekkel lehetőleg egyenként ismerttetendők.

10. A tárgyak szemléltetése után következzenek mindjárt a helyes szók, hogy ezek segítségével a nyelvképzés tárgyalható legyen.

11. Minden oktatás helyes képzeteket teremtsen a gyermek lelkében, hogy ez által ítélő képességet, igazságot, az erőnek fejlesztését és sokoldalú érdeklődést érhesen el.

12. Az oktatásnak első alapelemei kitörölhetlenül vésendők a gyermek lelkébe; a tovább fejlesztésnek fokozatosnak, hézag nélkülinek, a természetes fejlődésnek megfelelőnek kell lenni.

13. A képződéseknek helyes képzése és erősítése. lényeges kelléke a sikeres tanításnak.

14. Az összhangzatra, az oktatási célok egyesítésére és az öntevékenység fejlesztésére a legnagyobb súly fektetendő

15. Előbb tanulnia kell a gyermeknek, az okok ismereteit el-ajátí tani, csak azután lesz képes ítélni.

16. A tanításnak eleminek, lassú fejlődésűnek kell lenni, nem pedig előadónak, közlőnek; a tulajdonképeni katechizálást az első oktatásnál korlátozni kell.

17. A tanító tanítása jókedvű és magvas legyen, hogy a tanulók élvezettel és jó kedvvel örvendhessenek ismereteik gyarodásának.

18. A gyermek erkölcsi és vallási képzése az atya, anyja és tanítójához való személyes viszonyától függ.

19. Minden tanításnak megelőző ismereten kell alapulni.

20. A tanítás általános és együttes legyen.

21. A gyermekek és a nép iránti jóakarát és szeretet, hivatasa iránti lelkesedés főerényei a tanítónak.

22. A tanító ne legyen tanításában bőbeszédű.

23. Minden tanítási eszköz lehetőleg egyszerű és a gyermek felfogási képességének megfelelő legyen.

24. A testi erő fejlesztése elengedhetetlenül szükséges.

(Folyt. köv.)

Kurz Sámuel.

A szaktanítás a f. elemi iskoláiban.

A „Budapesti (budai) Tanítóegylet” 1896. jan. 16-iki közgyűlésén tartott vitaértekezés.

De nézzük már most mikép készítik el az órarendet a szaktanítással foglalkozók. Egy konkrét esetet veszek. Oly fiúiskolát veszek, melyben 4 parallel s V.—VI. egyesített osztály van, 9 osztályba tehát 8 tanítót osztanak be. Az I. II. III. osztályban az osztályrendszer van gyakorlatban. Az igazgató csak 20 órára lévén kötelezve, marad 8 tanító 7 osztályra; a 2 első osztály tanítója adhat a IV. osztályból fölfelé 7—7 órát, az 1 második osztály tanítója 6 órát, a 2 harmadik osztály tanítója 2—2 órát és még 2 tanító 52 órát, összesen 76 órát. El kell pedig látni a IVa., IVb. és V.—VI. osztályban összesen, a hittanon kívül 77 órát. Egy tanító tehát óratöbbletet kap. Tanít a 3 osztályban 8 tanító. Sikerült a legjobb esetet kikeresnem, egy tárgyat egy osztályban egy tanító tanít. De tudok olyan esetet is, hol egy osztályban ugyanazt a tárgyat 2 tanító kénytelen tanítani. Hát nem abszurdum ez? A ki ily órarendet már látott, tapasztalhatott ilyeneket: az egyik osztály csütörtökön d. e., kedden csütörtökön és szombaton d. u., a másik hetfőn, szerdán, csütörtökön és pénteken d. u., a harmadik pedig hétfőn, csütörtökön és szombaton d. u. szünetel. Tapasztalható továbbá, hogy akárhány helyen van ilyen eset: 8—9 hittan, 9—10 nyelvtan, 10—11 számtan, 11—12 földrajz, 2—3 történet, 3—4 mértan, csupa olyan tantárgy, mely a gyermek gondolkodó képességét nagyon is

igénybe veszi, máshol ismét egész délelőtt egyéb sincs, mint rajz és torna. Hogy ez a beosztás paedagogiailag helytelen, nem kell tovább fejtegetnem. Megjegyzem még, hogy egy tanító kénytelen tanítani az egyik osztályban a számtant, földrajzot, olvasást, írást, a másokban természetrajzot, nyelvtant, rajzot, a harmadikban németet, tornát, vagyis minden tárgyat, így tehát a szakrendszer mellett sem lesz belőle szaktanító.

Tudjunk, hogy községi iskoláinkban sok a nem katolikus vallású gyermek. Hova menjenek azok, mikor pl. egyik osztályban 9—10 hittan van, de meg arra vagyok kíváncsi, mikor tarthatják a más felekezetek hittanítói óráikat, mikor se csütörtökön, se egyébkor soha nem szabadok a növendékek?

Azok a tanítók, kik I. II. vagy III. osztályokban tanítanak, a saját órarendjüket is kénytelenek a szaktanítás miatt a felsőbb osztályok órarendjeihez alkalmazni s azoknak az osztályoknak órarendje se lesz helyes beosztású.

De ez mind csak a legszerencsésebb esetben történhetik, mert oly eset is lehetséges, hogy az egyik osztály 8—11, a másik 9—12, a harmadik egész d. e. csak pl. 10—11-ig van iskolában, sőt olyan esetről is tudok, hol az V.—VI. osztály növendékei egyik napon 8—9., 12—1 és 4—5-ig vannak iskolában, tehát azon a napon háromszor mennek iskolába, mindenkor 1—1 órára.

De a szaktanításos órarendben, sok minden szemet szúr minden tanítónak. Ilyen pl. egyik helyen ugyanazon napon d. e. is, d. u. is torna. — de ha nem lehet másképen beosztani, vagy pl. a IV. b. osztály szombatn 9-ig van iskolában, vagy az V.—VI. osztályban az I. b. osztály tanítója 8—11-ig tanít, tehát a saját osztályában az nap nem taníthat, de hogy a gyerekek ott legyenek mégis, 8—9-ig hittan van s 9 órakor az I. b. osztályosok haza mehetnek.

Eddig csak oly órarendről beszéltem, a mely feltételezi azt, hogy csak a IV. osztálytól felfelé van szaktanítás, az I.—III. osztályokban az osztályrendszer áll fenn, de van olyan iskola is, hol még a II. és III. osztályokban is bevitték e rendszertelenséget.

A középiskolákban a tanároknak csak 18. legfeljebb 20 órájuk van, részben azért is, hogy a feladatok javítására s az osztályfőnöki teendők ellátására idejük maradjon. Ha már most a tanítót 26 órára kötelezik a szaktanítási rendszer mellett, mikor javítsa ő ki azt a rengeteg sok dolgot, a miket a növendékek 3 osztályból 3—4 tárgyból készítenek? Ez újabb heti 3—4 órát venne igénybe! Hát az, aki 2 osztályban is osztályfőnök, mikor végezze az osztályfőnöki teendőket s miképpen osztályozza a gyermekeket az erkölcsi magaviseletből s szorgalomból!

S most áttérek röviden a kérdés pénzügyi oldalára.

A főváros a tanügyre, tudjuk, sokat áldoz s hogy a költség fokozatosan nő a főváros népességének rohamos növekedésével, azzal is tisztában van mindenki. Budapestnek van jelenleg 1000 tanítója, 2—3 év alatt újabb 100 tanerő fizetését részben megtakaríthatják az is igaz, annak a 100 tanerőnek fizetése körülbelül 100,000 frtra rug s ebből még le kell szállítani a szaktanítási rendszer folytán bekövetkező tömérdek óratöbbletet. De mi ez az összeg a gazdag fővárosnak, mikor a kul-

tura fejlesztéséről van szó s mily csekély ez az összeg a milliót meghaladó tanügyi budgetben!? De meg a célt ezzel sem éri el a főváros. Azért új tanítói állásokat kell szervezniök, ha már több helyen szaktanítást eszközölni nem lehet, a költség akkor fog nagyobbodni, a többlet, mely a fővárosra hárul ugyanakkora lesz, ha nem nagyobb, a mekkora volt eddig.

Különben meg vagyok győződve, hogy ez a rendszertelen rendszer rövid idő alatt önmagát fogja megbuktatni, de meg a főváros nemesen érző hatósága is be fogja látni, hogy a népnevelésügy rovására néhány frtnak megtakarítása nem méltó az ország szívéhez s hiszem, hogy a székes főváros nem fogja azzal megkezdeni a második ezredévet, hogy sebet üssön a józan paedagógián.

Ezek után indítványozom, mondja ki a t. Közgyűlés, hogy a már próbaképen elrendelt szaktanítási rendszert a népnevelésügyre igen károsnak tartja s a főváros tanácsát egy emlékiratban arra kéri, hogy ezt a rendszert, melyet egyetlenegy paedagógia elv sem támogat, szüntesse meg s helyébe az osztályrendszert eddigi alakjában tartsa fenn. *)

(Vége.)

Hajós Mihály.

A népiskolai énektanítás a nemzeti nevelés szolgálatában.**)

Jelige: „Fiaim, csak énekeljetek.“

Az énektanítás az I. és II. osztályban hallás után.

Előénekelem, vagy eljátszom a hangszeren (hegedűn v. harmoniumon) a közép *á* hangot (a 2. és 3. vonal közöttit) *á* magánhangzóval. A tanulókkal utána énekeltetem, hosszan kitarva. Mit hallottatok? Egy hangot. Most adom a mélyebben, a vonal alatt fekvő *d* hangot, újból *á* hangzóval. Mi volt ez? ez is hang volt. Olyan, mint a másik? ugy-e nem! melyik volt vastagabb, mélyebb? melyik volt vékonyabb, (magasabb)? az első e, vagy a második? Az első volt a magasabb, a második volt a mélyebb hang. Énekeljük e két hangot mindnyájan: lá, lá (á, d). Most minden pad külön, most egyenkint minden tanuló. Most énekeljünk három hangot: a vastag, vékony, vastag hangot lá—lá—lá (d, á, d). Most énekelünk más hangokat is (d, fisz, á) la—lá—la. Hány hangot énekelünk? újból hármat. Olyan három hang ez, mint az előbbi volt? ugy-e nem? Énekeljük el a három hangot visszafelé (á, fisz, d) lá, lá, lá. Mondjunk szöveget is hozzá:

(d, fisz, á, á, fisz, d)

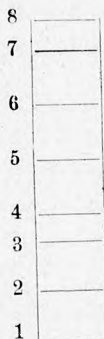
Hármat fel, hármat le!

Jó reggelt, jó napot!

Most rajzolok nektek ide a nagy táblára egy létrát. Láttál már létrát? mire használják a létrát? De csak a létrán nem megyünk ám a padlásra.

*) Cikkíró alapos és meggyőző érvekkel mutatta ki a szaktanítási rendszer tarthatatlanságát; a kérdés minél tüzetesebb megvilágítása céljából azonban kívánatos volna, hogy e témához különösen azok a t. kartársak, ill. kartársnők is hozzászóljanak, kik tényleg e szakrendszer szerint tanítanak. A hozzászólásoknak a legnagyobb készséggel nyit tért — a szerk.

***) Mutatvány szerzőnek a „Népnevelők Budapesti Egyesülete“ által pályakoszorúzott művéből.

Hány foka van ennek a létrának? Számláljunk hangosan 1, 2, 3... ugy-e nyolcz. A létra minden lépcsője, vagy foka egyenlő távolságra van egymástól? A harmadik fokhoz közelebb van a negyedik, a hetedik fokhoz a nyolczadik. Ezek féltávolságra vannak egymástól. (Ezek a félhangok, de természetesen ezt nem mondjuk el a tanulónak). Itt megjegyzem, hogy az I. osztályban énekeltehetjük a tanulókkal a hanglétra hat fokát, a második osztályban az első től a nyolczadik fokig.

Az énekgyakorlatok azután lépcsőnkint történnek, kellő körültekintéssel, nagy türelemmel, sok ismétléssel. A lépcső számozása ez lesz:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
egy, két, hár(om), négy, öt, hat, hét, nyolcz.

Kettő, három azért lesz rövidítve, mert egy tagú szókra van szükség. Ez értekezés szűk keretében, csak ép a menet irányát adom néhány gyakorlatban, hiszen az ügybuzgó és leleményes tanító azután könnyen segít magán, az adott gyakorlatokat kibővíti, attér a legapróbb részletekre, lassan halad előre, mert az énektanításnál minél kevesebbet ölelünk föl, minél jobban feldolgozzuk az adott anyagot és minél lassabb a haladás: annál biztosabban vezet az célhoz, annál biztosabb a siker. Sokszor és sokat ismételjünk, ezt nem tudom eléggé kartársaim figyelmébe ajánlani. Mert éppen az éneknél boszulja meg leginkább magát a gyors haladás, a sokat markolás; mert itt csakugyan áll az, hogy „ki sokat markol, keveset fog.”

A hanglétra 1. 2. foka (Gyakorlatok).

Egy tanuló mutassa a létrán a fokokat, a számok 1 és 2 a létra mellé a táblára vannak írva, később a többi számok is a szerint, a mint a létra hányadik fokát tanítjuk.

1 1 — 2 2 — 1 1 — 1 1 2 — 2 1 1 — 1 2 2 1 — 1 2 2 1 — 1 2 —
1 1 2 2 — 1 2 1 — 2 2 1 2 1 2 2 1 stb.

A hanglétra 1. 2. 3. foka. (Gyakorlatok)

1 2 3 — 3 2 1 — 1 1 2 2 3 3 — 3 3 2 2 1 1 — 1 2 3 1
3 1 3 1 2 3 1 — 1 2 3 2 3 2 1 — 3 1 1 3 2 2 1 — 1 3 1 3 1 3 3 —
3 3 1 1 2 2 1 — 1 3 1 2 3 2 1 — 1 3 3 2 1 3 3 2 3 1 stb.

Most, de már előbb is énekelteessünk az énekgyűjteményből kisebb dalocskákat és ezekben kimutatjuk és szemléltetjük az 1. 2. és 3. hangot.

A hanglétra 1. 2. 3. és 4. foka (Gyakorlatok.)
 1 2 3 4 — 4 3 2 1 — 1 1 2 2 3 3 4 4 — 4 4 3 3 2 2 1 — 1 2 3 4 3 2 1 —

1 2 3 2 3 4 — 4 3 2 3 2 1 — 1 2 2 3 3 4 — 4 3 3 2 2 1 —
 1 4 3 4 1 4 3 1 4 — 4 4 3 3 2 2 1 1 2 2 3 3 4 1 — 1 2 3 4 4 4 4 3 2 —

3 3 3 3 2 1 2 2 2 2 3 2 1 1 1 1 stb. Ismétlés.

A hanglétra 1. 2. 3. 4. és 5. foka (Gyakorlatok.)
 1 2 3 4 5 — 5 4 3 2 1 — 1 1 2 2 3 3 4 4 5 5 — 5 5 4 4 3 3 2 2 1 —

1 3 5 — 5 3 1 — 1 1 3 3 5 5 — 5 5 3 3 1 1 — 1 2 1 3 5 —

5 4 3 2 1 2 1 — 1 3 5 5 4 5 3 — 5 3 1 2 3 2 1 — 1 3 5

5 4 5 3 1 4 3 2 1 2 3 1 — 1 3 5 5 4 3 2 1 3 5 5 4 3 2 1 —

5 3 5 3 2 3 4 5 3 5 3 2 3 4 3 2 1 stb. Ismétlés.

A hanglétra 1. 2. 3. 4. 5. és 6. foka. (Gyakorlatok.)

1 2 3 4 5 6 5 — 5 6 5 4 3 2 1 — 1 3 5 5 6 5 — 6 5 4 4 4 5 4 3 —

3 4 3 2 3 2 1 3 5 5 6 5 4 3 2 1 — 1 2 3 4 5 6 5 3 1 — 5 5 4 4 3 —

3 1 2 3 5 4 1 — 1 3 5 5 6 6 5 4 4 3 3 2 2 1 — stb. Ismétlés.

A hanglétra 1. 2. 3. 4. 5. 6. és 7. foka. (Gyakorlatok.)

1 3 5 — 5 6 5 — 5 — 6 7 6 — 7 6 — 7 — 6 — 6 7 — 1 2 3 4 5 —

5 — 5 6 5 — 6 — 5 6 7 — 7 — 7 6 5 — 5 6 6 7 6 6 5 —

5 7 6 7 6 5 — 5 5 6 6 7 7 6 6 5 5 — 5 7 — 5 7 5 — 5 7 6 5 6 6 7 —

7 6 5 5 6 6 7 — 7 6 5 — 7 6 5 — 5 3 1 3 5 6 5 — 5 6 7 6 5 7 5 —

5 7 6 5 7 6 5 — 7 6 5 6 7 5 stb. Ismétlés.

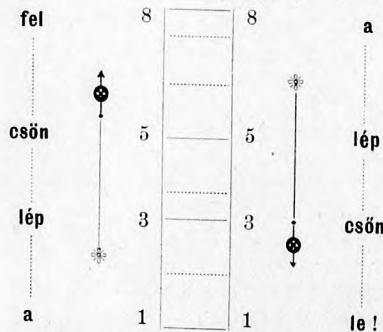
Az egész hanglétra.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 — 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1.

la-la-la-la-la-la-la-la la-la-la-la-la-la-la-la

1 8 — 8 1 — 1 1 8 8 — 8 8 1 1 — 1 8 8 1 — 8 8 1 — 1 1 8 8 1 stb.

Rajzoljuk le a hanglétrát még egyszer, de csak az 1. 3. 5. és 8. fokot húzzuk meg, a 2. 4. 6. és 7. fokokat pontozzuk, így:

Énekeljük a megjelölt fokokat

1 3 5 8 — 8 5 3 1 — szöveggel is:

a lépcsőn fel — a lépcsőn le!

összhangot fel — összhangot le!

Most a régi teljes hanglétrán énekeljük a következőket:
 1 2 3 4 5 5 3 1 — 8 5 3 1 — 1 3 5 5 3 1 — 1 2 3 4 ez a hanglétra első fele; 4 3 2 1 — 5 6 7 8 ez a hanglétra második fele; 8 7 6 5 —

1 4 3 2 1 — 8 7 8 5 6 7 8 — 1 3 5 8 7 8 1 — 8 5 6 5 4 3 2 5 1 —
 8 5 6 5 4 3 2 5 4 3 2 1 — 5 3 5 6 5 3 5 6 5 8 5 6 4 2 1 stb. Általános ismétlés.

A hangok értékéről.

Játszszuk, vagy énekeljük a hanglétra első fokát négyszer: 1 1 1 1. A tanulók számláljanak. Az egyik tanuló mutassa az első fokot négyszer. Most játszuk, vagy énekeljük az első fokot addig, míg a tanulók négyig számlálnak, egy, két, hár., négy = 1 1 1 1.

Az egész eljárást ismételjük a hanglétra második fokán is 2 2 2 2 = 2 2 2 2, és a harmadik fokon, 3 3 3 3 = 3 3 3 3. És a többi fokokon is.

Ujabb gyakorlatok.

1 1 1 1 = 1 1 1 1 — 2 2 2 2 = 2 2 2 2 — 3 3 3 3 = 3 3 3 3
 1 1 1 1 — 2 2 2 3 — 1 1 1 1 — 1 1 — 2 2 — 3 3 — 2 2 — 1 1 —
 1 1 2 — 3 3 4 — 5 5 6 — 7 7 8 — 8 8 7 — 6 6 5 — 4 4 3 — 2 2 1 stb.
 1 1 1 = 1 1 1 — 2 2 2 = 2 2 2 — 3 3 3 = 3 3 3 — 4 4 4 = 4 4 4 —
 5 5 5 = 5 5 5 — 6 6 6 = 6 6 6 — 7 7 7 = 7 7 7 — 8 8 8 = 8 8 8.
 1 1 1 — 3 2 1 — 2 2 2 — 4 3 2 — 8 8 8 — 5 5 5 — 8 5 3 — 1 1 1 —
 1 3 5 — 8 8 8 — 8 7 6 — 5 5 5 — 3 7 5 — 8 7 8 stb.

Nagyobb körvonalaiban bemutattam az énektanítást az I. és II. osztályban számokkal hallás után. A tanító feladata (tekintetbe véve saját és osztályának képességeit) a megadott mód szerint beosztani, feldolgozni az adott gyakorlatokat. Nem ragaszkodom erősen az énektanítás e módjához, de szeretném, ha az első és második osztályban is történnék valami, mi az énektanítás ügyét fejlesztené, előre vinné; de mint érdekes kísérletet is ajánlom az itt tárgyalt eljárást. Magam is több éven át tanítottam így az éneket, az egész osztály nagy érdeklődése mellett, de mondhatom, nem közönséges élvezetet szerzett nekem is a tanulók haladása és a számokkal való biztos éneklés. Az énektanítás tulajdonképeni kezelését, a körüli eljárását a III., IV., V. és VI. osztályra hagytam és a hangjegyek szerinti tanítást a következő fejezetekben be is mutatom. (Folyt. köv.)

Erődi Ernő.

Tanítók a miniszternél és az államtitkárnál.

Az „Eötvös-alap“ Wlassics Gyula kultuszminisztert és Zsilinszky Mihály államtitkárt tiszteleti tagjául választotta. Az erről szóló oklevelet, miként m. számunkban jeleztük, Péterfy Sándor vezetése mellett egy 25 tagu küldöttség adta át. lelkes beszéd kíséretében mult hó 23-án.

A miniszter körülbelül a következőleg válaszolt: „Köszönettel fogadom a megtisztelést, különösen akkor, mikor munkám elismerésül azok részéről jön, kiknek állását s annak fontosságát nagyrabecsülöm. Tudom, hogy a tanítók mai anyagi helyzete türehtetlen, azon segíteni kell s hogy erre irányuló törekvésem az ez idei budgében nem tűnik ki kellőképen, annak oka a milleniummal járó nagy kiadás. — Hanem a jövőben minden akaratommal és tehetséggemmel arra fogok törekedni, hogy a tanítók anyagi helyzetén javítsunk, hogy azt elviselhetőbbé tegyük, mert hisz azt

a magasztos czélt, melyet az állás megkíván, csak úgy tudja a tanítóság megvalósítani, ha anyagilag is biztosítva van. — Ne közönséges ígéretként vegyék önök ezt a kijelentésem, mert nem csak hivatalos kötelességből kifolyólag foglalkozom e kérdéssel, de teljesen átérzem annak az állásnak nagy fontosságát, melyet betöltök s teljesen átérzem a tanítók helyzetét. S a jövőben első dolognak tartom, hogy napirendre tűzzük a tanítói fizetések kérdését."

Lelkes éljenzéssel fogadták e beszédet a megjelentek s innen Zsilinszky Mihály államtitkárhoz mentek, ki Péterfy beszédére következőleg felelt: „Jól mondotta az én kedves barátom, hogy tudom a tanítóság bajait. Alig van egy éve még, hogy itt vagyok e helyen, de már e rövid idő alatt is, de meg ezelőtt is, száz meg száz esetben tapasztaltam, hogy a tanítók nemcsak anyagilag, hanem társadalmilag sincsenek azon a helyen, melyet a magasztos állás megkíván. S ha a körülmények, s a gondviselés engedi, a miniszter úr ő excellenziájával történt megálapodásunk szerint arra törekszünk az ország segítségével, hogy a tanítói állást úgy anyagilag, mint társadalmilag mai helyzetéből kiragadjuk."

A küldöttség azzal az erős meggyőződéssel távozott a miniszteriumból, hogy a tanítók s a népnevelés ügye nem lesz ily vezetés mellett továbbra is mostoha gyermeke az államnak és a társadalomnak.

Tudósító.

VEGYESEK.

— **Meghívó.** Az „Eötvös-alap gyűjtő és kezelő országos bizottság” folyó évi február hó 2-án délelőtt 10 órakor a VI-ik kerületi állami polgári tanítónőképző-intézet zenetermében (Andrássy-út 65. sz.) a megdicsőült Eötvös József báró halálának 25-ik évfordulója alkalmából ünnepies gyűlést tart, melyre pályatársainkat és a népoktatásügy iránt melegen érdeklődő mélyen tisztelt közönséget ezennel meghívjuk. Budapestben, 1896, január 25. Péterfy Sándor, elnök. Lakits Vendel, titkár. Az ünnepies gyűlés programja: 1. Az I. ker. „Paedagogium” ifjúságának karéneke. 2. Elnöki megnyitó: Péterfy Sándortól. 3. Eötvös József báró emlékezete: Ujváry Bélától. 4. „Tanítók flaihoz”, költemény: Móra Istvántól. 5. Titkári jelentés: Lakits Vendeltől. 6. Az „Eötvös-alap” jótéteményeire vonatkozó pályázat kihirdetése. 7. Elnöki zárszó. 8. Az I ker. „Paedagogium” ifjúságának karéneke.

— **A „Magyar Turista Egyesület Tanítói Osztálya”** f. é. február hó 1-én, délután 6 órakor tartja a IV. ker., gróf Károlyi utcai iskolában IV. évi rendes közgyűlést, melynek tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. Dr. Verédy Károly elnöktől. — 2. Évi jelentés. Romhányi Sándor h. titkár. — 3. Számvizsgáló bizottság jelentése. Kurz Sámuel számv. b. elnök. — 4. Az 1896. évi költségvetés. Mousson Géza ügyv. alelnök. — 5. A választások megejtése. (Választandó: titkár, esetleg jegyző, 12 fővárosi, 8 vidéki választmányi rendes tag.) — 6. Földrajzi képek „Ekkert Antal kereskedelmi iskolai tanár előadása 50 kép vetítésével. — 7. A választás eredményének kihirdetése. — E közgyűlésre az osztály tagjait valamint az érdeklődőket meghívja az elnökség.

— **Meghívó.** A „Népnevelők Bpesti Egyesülete” paedagógiai szakosztálya február hó 8-án szombat d. u. 5 $\frac{1}{2}$ órakor a gróf Károlyi-utcai iskolában ülést tart, melyre a t. tagokat, tanügybarátokat tisztelettel meghívja az elnökség. — Tárgy: Radó Vilmos áll. tanító-képzőintézeti tanár előadása a ministeri tanterv revisiójáról. — Jelentés a memorandum bizottság üléséről.

— **A főváros tanügyének története.** Dr. Havass Rezső főv. biz. tag igen életrevaló szép indítványt terjesztett a főv. törvényhatósági bizottságához, melyben a millenium alkalmából a főv. tanügyének történetét kívánja megírni a legrégibb időktől a mai napig. „Ép oly érdekes, mint tanulságos lenne — így érvel beadványában — ha egy munkában összefoglalva bírnák a főváros tanügyének történetét. — Igazi becsé és tudományos értéke azonban ily műnek csak akkor lenne, ha az nemcsak a száraz adatoknak összeállítására szorítkoznék, hanem a történeti források segítségével vissza nyúlna a multnak messze homályába és az egykori Budának és Pestnek, majd Budapest fővárosnak tanügyét lépésről lépésre követné és az utolsó évtizedek óriási fejlődésének kimutatásával a millenárius esztendővel végződne.” Indítványát a következő pontokba összegezi: 1. irassa meg a székesfőváros törvényhatósági bizottsága a főváros tanügyének történetét bezárólag az 1896. esztendőig; — 2. a mű megírásánál szem előtt tartandó irányelvek, a mű terjedelme, valamint az írói tiszteletdíj és az előállítási költségekre nézve

kéressék ki a tanügyi bizottság véleménye; — 3. a mű létesítéséhez szükséges összeg vétessék fel az 1897. költésévetésbe. — Örömmel üdvözljük a lelkes, szép eszmét, s felhívjuk rá a fővárosi tanítói kar figyelmét azzal az óhajttal, hogy e terv megvalósítása érdekében mindenki tegyen meg a maga körében annyit, amennyit lehet. Lapunk, még 30 év óta éber öre, megfigyelője, s leghívebb tükré a fővárosunk tanügyi fejlődésének bizonyára sietős adatforrásul fog szolgálni annak, ki népiszkoláink történeti fejlődését lesz hivatva megírni.

— **Látogatott gyűlést** tartott f. hó 25-én az „Eötvös-alap“ gyűjtő és kezelő központi bizottsága. Az elnök bejelentette, hogy a tiszteletbeli tagságról szóló oklevelet dr. Wlassics Gyula közoktatási Miniszter Úr Ó Nagyméltóságának valamint Zsilinszky Mihály államtitkárnak átadta az Eötvös-alap küldöttsége, kiket nagyon szívesen fogadtak és a küldöttség előtt benső szavakkal fejezték ki a tanítóság iránt táplált jóakarataikat. Köszönetet szavazott a gyűlés Léderer Ábrahám, Böngérfy János, Neiger Sándor és Stepankó Albert kartársaknak azon szíves fáradozásukért, hogy egy-egy vendéglőst nyertek meg tanító gyermekeknek ingyen déli étkezéssel való ellátásra. Az Eötvös-alap ez idei (1895. évi) bevétele: 10794 frt 79 kr. Péterfy Sándor elnök indítványozza, hogy az egyesület módosítsa az alapszabályokat olyformán, a mint az a budapesti tanítók segélyegyesületénél van. Csak folyamodás útján lehet valaki az „Eötvös-alap“ tagjává, s csak azo esetben, ha az idősb kartársak befizetik az alap fennállása óta esodékes tagsági díjat, a fiatalabbak pedig a tanítói pályára való lépésük idejétől fizessék be az e-edékes tagdíjat, s ha ezen kötelezettségüknek megfeleleltek, csak az esetben számíthatnak az egyesület támogatására. Az indítvány felett élénk eszmecsere indult meg. Tóth József, Ember Károly és Zsengery Samu lelkesen pártolták az elnök indítványát; míg Gööz József, Böngérfy János és Nagy László más módokat vélnek találni arra nézve, hogy a tanítóságnak nagy contingensét az ügy számára megnyerjük. Végül a gyűlés elnök indítványát fogadta el s az alapszabályt módosító bizottságba a tisztikart, Gööz Józsefet, Böngérfy Jánost, György A. és Szöke Istvánt küldi ki. Gergelyi Jakab a III. k. Tanuló-utcai iskola részéről, Hajnal Adolf pedig a külső Váci-uti iskola részéről ad át egy-egy 100 frtos alapítványt a „Tanítók háza“ részéről.

— **Szíves értesítésül.** Mióta a „Néptanítók Lapja“-ban megjelent ama cikkely, mely felhívja a tanítóságot, hogy irodalmi dolgozatait küldje György Aladár úrhoz, mind sürűbben érkeznek hozzám különféle tartalmú levelek. Nehogy a „Néptanítók Lapja“ cikkelye ezután is tévedésbe ejtsen irodalommal foglalkozó székesfővárosi alkalmazottat, van szerencsém kijelenteni, hogy a „Néptanítók Lapja“ cikkelye szerintem reánk székesfővárosi alkalmazottakra nem vonatkozik, mert a székesfőváros pavillonjában rendezendő tanügyi kiállításon a székesfővárosnál alkalmazott tanerők irodalmi művei kiállítatnak. Erre vonatkozólag érkezett a székesfőváros tek. Tanácsának 8799 895. VII. és 39672 895. VII. sz., a két kétrendbeli végzése. E két rendbeli végzés eredménye 89 írótól 532 mű. Nem mulaszthatom el ez alkalommal sajnálattal felemlíteni, hogy a székesfővárosnál alkalmazott tanerők irodalmi munkássága csak ily csekély számú mű által lesz feltüntetve, holott egy kis jóakaró ügyszeretet mellett hiszem, hatszor annyit lehetett volna bemutatni. Saját erkölcsi értékünk emelése szempontjából is kívánatos, hogy valamennyi irodalommal foglalkozó képviselve legyen. Ne hiányozzék egy sem, bármily szerény mozaikkal járult is a nagy mű felépítéséhez. Méz nem késő. Küldje be, aki még nem küldte be irodalmi dolgozatát hozzám, mielőbb, hogy a jegyzékbe felvehessem. **Walter Károly,** (V. Lipót-téri iskola.)

— **A „Budapesti (budai) Tanítóegylet“** február 12-én a II. ker. Fácán helyiségekben táncmulatságot rendez. Mint minden évben, ugy ez idén is nagy érdeklődéssel tekint a Duna jobbparti rész intelligenciája a budaiak elite bálja elé. A ki a kartársak közül esetleg nem kapott meghívót, forduljon a rendezőbizottság elnökéhez: Báránny Zsigmondhoz (I. Szarvastéri iskola).

— **A régi „jó“ időkből.** Első foly a m o d á s o m ez. alatt F e r e n c z y János, szeged-belvárosi igazg-tanítótól, lapunk régi hívetől vettük az alábbi érdekes és tanulságos reminiszecenciát, mely érdekesen világítja meg ama kort, midőn az igazi tehetségek mellőzésével kétes értékű egyéneket választottak meg tanítókká. Az érdekes történetet így beszéli el F e r e n c z y János: „Rögen volt, de igaz volt, 1859-ben, nyár közepén pályázatot hirdettek H. községben tan. állomásra. Folyamodtam. Vettem a szegedi piacon 10 krért darab sajtot, 8 krért egy barna cipőt s atyámmal neki indultunk H-nak, mely Szegedtől jó 4 órai távolságra van, az

apostolok lován. Délben H-n voltunk. A nagykorosmában beképeztük a cipót és sajtot, ráöntöttünk egy karafina bort; azután megjelentünk a h-i plébánosnál hol folyamodványomat akartam átadni. Nem fogadta el, hanem elindított bennünket M.-Kanizsa-felé. Czudar meleg volt, s a homok oly forró, hogy bizvást megsült volna benne a verébtójas. M.-Kanizsára értünk, s beállítottunk a ker. esperes lakására, hol éppen koronális gyűlés volt. Vártunk a folyosón fél négy óráig. Nagy ebéd volt; hordták ki s be a pirosra sült peccsenyékét s egyéb finom elemőzsiákat. — Lopva rátekintettem atyámra, s azt vettem észre, hogy a peccsenye láttára a nyelve önkénytelenül olyan fordulatot kanyarított, mint nagy szélben a dorozsmai szélmalom vitorlája. Nagyon éhesek voltunk! — Négy órakor kijött a ker. esperes úr a folyosóra hűtözni s kérdé a háztartó-nőtől: Hát ezek miféle emberek? Itt ácsorognak ezek a szegények már két óra óta, felelé a nő. Hát mit akartok gyerekek, kérdezett bennünket az esperes? (Gyerekek! szegény öregem az Isten éltesse sokáig, ma éppen 80 éves.) Folyamodványomat hoztam el nagys. uram: a „h . . i”, állásra, feleltem térdig görnyedve; kérem szíves pártfogását. — Micsoda? hiszen még gyerek vagy. Lássuk az oklevelet! Beletekintett, s felelé: „No jó—jó, de még fiatal vagy, elmehetsz. A h . . i állást már eligértem egy idősebb embernek.” Atyám, midőn torony irányában elindultunk Szeged felé, azt mondotta: bizony fiam, sokat vergődtem a világon, hanem te is ugyancsak keserves pályát választottál magadnak. Megbuktam. A H . . ra megválasztott öregebb kollega egy évi tanítóskodás után, itezével mérte a paedagógiát — korosmáros lett. Én pedig a szegedi „végtelen rónaság”-on tanyai tanító lettem s évi 200 frtért terjesztettem a világosságot. Így történt, megtörtént. Ha nem leszek tanyai tanító az én jó magyar népem közt, úgy kitől kapott volna a M. Nyelvőr több száz, talán ezer közmondást, tájszót és sok-sok alföldi habonát?

— **Nem rossz!** Egy szászweimári tanító Wiegendorfban a miatt fordult pénzbeli kárpótlásért a hatóságához, mivel működési körében vajnai kevés élvezetben lehet része, s a hasonrangú körökkel egyáltalán nem érintkezhetik. A kerületi bizottmány „tulságos pretenziót” látván e kérelemben, azt természetesen elutasította.

— **Nyugtázás** a „Népnevelők bpesti, egyesülete” pénztárába az 1896 év január hó 15—31-ig befizetett tagdíjakról: 1895. III. évn. Kertész Armin; IV. évn. Földessi Julia, Frim Antal, Hofer Ferencz, Kovács Rezső, Reizinger Gyula, Sziklás Adolf; III. IV. évn: Schichtanz Armin, Szabó B. László. — 1896. I. évn: Bereczk Kornél, Jablonszky Lajosné, Müller Károlyné, Szabó Dezső, Schinabeek Engelbert, Zöld Károly; I. II. évn; Doppler Antal, Gyulányi Adolf, Lindner Károly Velösy Lipót; — eg. évre: Gergely Jakab, Kugler Sándor, Kuncze Lajosné, Radó Vilmos, Senyei Ferencz, Stern Ábrahám. **Cservenka Ferencz** egyl. pénztáros.

— **Hymen.** Zanker Ferencz kollegánk e hó 25-én eljegyezte Krafft Aranka, fív. tanítónőt.

— **Felhívás.** Tisztelettel kérem azon egyesületi t. tagokat, kik mult évről tagdíjaikat nem fizették be, hogy azt legkésőbb f. év, február elsején hozzám be- küldeni sziveskedjenek. **Cservenka Ferencz** egyl. pénztáros.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

F. M. **Likér.** A küldött cikket fel fogom használni — még husvét előtt. A slöjdöt rendszeresen tanítják; 1) az áll. tanítóképző intézetben (I. Györi-út 9.) Szabó Gábor — és 2) a közs. szeretetházban (II. N.-Rókus-u.) Szerényi Ferencz vezetése alatt, továbbá a protest. árvaházban is. — Iskola. **Nógrád-Berczel** A reklamált szám megküldetett. — K. E. **Tisztviselőtelep.** A kért számmal már nem rendelkezünk. — F. S. **Bpest.** Tárcaája e heti számunkból kiszorult. — Cs. F., W. K., Sch. J. és K. R. **Bpest.** Küldeményeiteket felhasználtam. — Sz. D. **Bpest.** Kívánságodnak e héten betegségem miatt nem tehettem eleget. Jövőre bizonyosan. — K. S. **Bpest.** Sajnálom, a pótlás lapzárta után jött. — Cz. I. **Bpest.** A jelentést megkaptam; hogy mikor közölhetem, arra nézve nem tehetek ígéretet.

Budapest, 1896 „Minerva” kő- és könyvnyomda-intézet nyomása.